

Almanac de Interlingua

Numero 22 – Augusto 2011

Editor: Cláudio Rinaldi (almanacdeinterlingua@yahoo.com.br)

Autos que faceva historia

Quando surgeva, nemo dubitava que le artefacto que se moveva sur quatro rotas sin traction animal cambiarea per sempre le vita del personas. Ni mesmo le plus visionarios imaginava que le machina baptisate automobile ultrapassarea multo le rolo utilitari que on lo attribuava initialmente. Con innovationes de forma e stylo create in varie paisas, illo se transformava in objecto de desiro e symbolo de status, habitante ab tunc le sonios de consumo de bon parte del population – cosa que le germano Karl Benz non planava quando lo concipeva in 1885. Le principal modelos marcante iste trayectoria integra le libro *Cinquanta autos que cambiava le mundo*, con un lista organisate per le expertos del Design Museum de London. Le relation include del celebre Ford T, create in 1908 in le Statos Unite, al ultime microauto, surgite in 1998 in Europa. Con le photographias de cata machina, parve textos explica qual innovation se accresceva al concepto del autos cognite usque tunc. Il se tracta de un classe de designo.

Cognite como “le auto que motorisava America”, le Ford T es le grande creation de Henry Ford, ben que ille nunquam studiava ingenieria. Originari del campo, ille decideva facer un auto con resistentia pro le stratas rural. Assi, su modello ganiava amortisatores plus resistente e un designo arcate, que terminava conquirante le statouniteses. Le grande levator de iste conquista esseva justemente su forma, que lo differentia del carretas a vapor de alcun decennios antea.

Touring-Bodied Alfa Romeo (Italia, 1938), Land Rover (Regno Unite, 1948) e Buick LeSabre (Statos Unite, 1951)

Le uso del aerodynamica – paroletta magic que usque hodie es triumpho del industria automobilistic – representava un passo avante in iste victoria del forma sur le function original de cargar personas de un parte al altere. In 1938, isto deveniva clar quando nasceva in Italia le modello resultante del union del fabrica de carrosserias Touring con le industria Alfa Romeo. Iste auto usava un carrosseria concepte pro le cursa de Le Mans in 1939 e representava le ultime evolution del pensamento aerodynamic. Su designo remaneva influente usque le medie 1950s: “conserva de modo

extraordinari le phantasmagoric contorno del classic auto ancian, que pare transformar se ante nostre oculos in un ver sculptura moderne de vento”, describe in le libro le equipa del Design Museum.

Inclusive pro distinguer le classic del sportive, le designo servi como definition plus que le potentia del motor o le resistentia del structura. Assi nasceva le Land Rover. Post le guerra, le partenario e constructor chef del fabrica Rover decideva crear un modello inspirate in le Jeep, ma con plus spatio. Il esserea un essayo britannic de facer un vehiculo resistente e credibile. Con su ingenieria robuste, illo deveniva mania in le policia e agencias governamental non solo del Regno Unite ma de tote le mundo. Tres annos post le lanceamento del modello, le successo de ventas duceva le fabrica a duplicar su production.

Con le tempore, le importantia del designatores cresceva, ma forsan isto nunquam ha essite tanto visibile como in le annos 50. In 1951 le General Motors lanceava le Buick LeSabre, un modello hardite, inspirate in le linea de un avion a jacto. Le projecto per Harley Earl marcava le nascentia del obsolescentia planate – le planification de un objecto con data de validitate definite ab su creation, sia per le duration de su material, sia per le actualitate de su formas. Le industria automobilistic statounitese sequeva iste cammino, classificate per le activista Ralph Nader como “le culmine relucente del trivialitate.” A iste puncto, le auto assumeva plenmente le rolo de objecto de desiro que illo comple usque hodie.

Le lista continua con le Volkswagen original, le Ferrari, le Citroën, le Fiat 600. Le libro integra un collection de quatro operas elaborate per le Design Museum – le alteres presenta robas, chaises e calceos que revolutionava le mercato con lor formas innovative.

Bertone Carabo (Italia, 1968) e Nissan Cube (Japon, 1998).

Traduction a Interlingua del articulo *Carros que fizeram história*, per Francisco Alves Filho, publicate in le revista brasilian *IstoÉ* (15 sept 2010).

Europa vole parlar espaniol

Le espaniol ja non es solo le secunde idioma plus parlate como lingua materne, post le mandarin e un poco avante le anglese, secundo datos recente: il ha ancora plus e plus interesse pro apprender lo in Europa. In le ultime decennio, le programmas educative espaniol foras de Espania ha lassate de attender majormente al filios de emigrantes hispanic e passate sempre plus al estranieros e al governmentos.

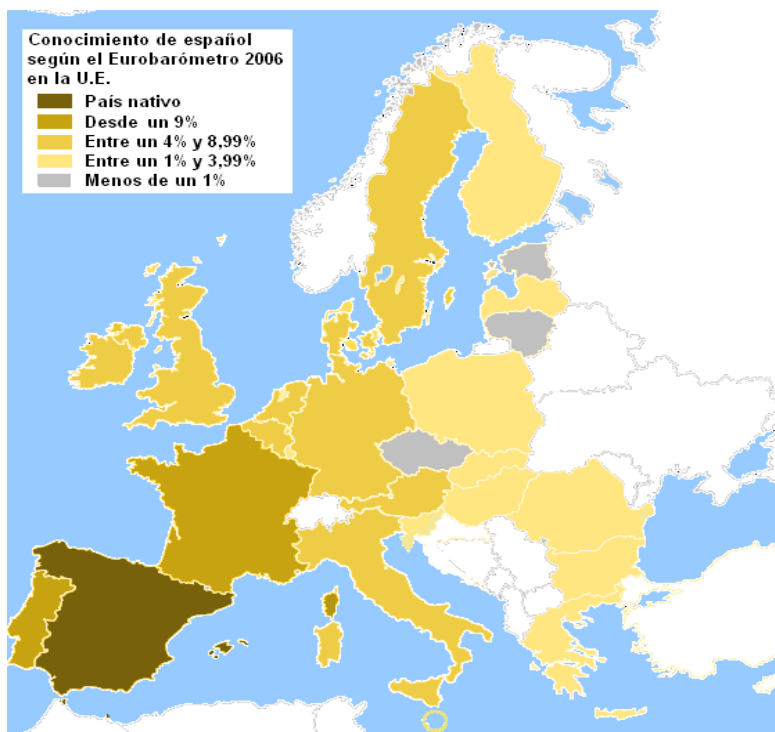
Le datos statistic publicate per le Ministerio de Education espaniol pro 2009-2010 revela que le studio ha crescite specialmente in le Regno Unite, in Francia e in

Germania. Circa 73 mille alumnos participa in alcun programma public foras de Espania actualmente. Ante dece annos, le majoritate esseva de emigrantes, ma ora on trova plus studiantes estranier. Inter le alumnos qui attende al centros docente, 61,5 per cento es estranier.

Secundo Francisco Moreno, le director academic del Instituto Cervantes, le novitate se debe al interesse del governamentos in introducir le espaniol in le systemas public.

In Berlin, il ha dece creches bilingue espaniol-german. Silke Schmidt dirige le kindergarten Aventura Nikolsburg ab 2002. In espaniol, illa explica per telephono que in su centros tote le educatores sape ambe idiomas, ma illes parla solmente in lor proprie lingua materne al infantes. “Le idea es que le infantes cresce bilingue, equal que al familias in que le patre parla un lingua e le matre altere.” Le directora dice que 70 per cento del infantes pertine a familias bilingue, ma que il ha anque parentes german e mesmo anglese qui apporta lor filios al creche. “Le espaniol se parla multo in Berlin. Le parentes non se interessa solo in le anglese”, afirma illa convicte. Le infantes apprende a designar con educatores qui les parla in espaniol. Un dansator les insenia flamenco quatro vices al septimana, e tamben solo les parla in espaniol. Assi, “illes comprende le castiliano in tres menses e, post un anno, ha apprendite le lingua”, garanti Schmidt.

Le interesse per le espaniol in Germania es notabile. Assi lo indica ancora le cinque sedes del Instituto Cervantes in distincte urbes de iste pais – tres plus que ante dece annos, lo que face del pais le europeo con plus sedes, e le tertie del mundo in presentia del instituto, post Brasil con novem e Marrocos con sex. “Le interesse es multo appellative in Germania”, dice Moreno. “Alcun sedes mantene un relation ben proxime con le universitates, que articula le inseniamento del lingua con le professores del instituto.”

Cognoscentia del lingua espaniol intra le Union Europee in 2006. In Suissa, le espaniol es le idioma materne de 1,7 per cento del population, detra solo le quatro linguas official del pais.

Le United International College (UIC), in le zona central londonese de Oxford Circus, ha un centena de alumnos qui studia espaniol in su instalaciones. Susana

Navarro, le coordinadora del departamento de espaniol e anque professora in iste schola private de idiomas, afirma que “le britannicos ha cambiate lor mentalitate immensamente in le ultime cinque annos”, e ja non considera que saper anglese les suffice. Illa conta que, quando cominciava a travaliar lá ante septe annos, il solo haveva duo professores de espaniol, e que ora il ha dece.

Per su parte, le director del Instituto Cervantes appuncta que in le inseniamento public britannic “il ha plus studiantes de francese que de espaniol como prime lingua estranier ancora, ma on ha observate un crescente interesse durante le ultime decennio.” De facto, le espaniol es le idioma con plus grande demanda in le UIC, multo plus que le francese e le germano, le duo idiomas que on sole offerer in prime loco in le scholas del pais, secundo Navarro. Cata septimana, on aperi approximatemente duo nove gruppos de espaniol, contra un gruppo de francese e un de japonese. Le professora explica que il ha un importante demanda de cursos de espaniol per le interprisas, ma que le majoritate de su alumnos vole apprender le lingua per placer, perque illes plana un viage longe como los que on face a lor pais, de tres o sex menses. Alunos ha connexiones personal o laboral con America Latin e alteres ha intention de comprar se un proprietate in Espania.

Francisco Moreno crede que le interesse per le apprentissage del espaniol, particularmente per le governamentos europees, se debe a que “le communitate hispanic deveni plus e plus attractive pro le conjuncto del pais europees, non solo como un potentia cultural, ma anque como un objecto de relationes economic e politic de prime ordine, ligate tamen al crescente uso del espaniol in le Statos Unite.”

Adaptate del articulo *Europa quiere hablar español*, publicate in le sitio <http://elcastellano.org> in 2010.

A qui pertine le Christo?

Sempre ha essite prerogativa del archidiocese de Rio de Janeiro autorisar le uso del imagine del statua de Jesus Christo que ornamenta le culmine del monte Corcovado ante septanta annos e ha servite de symbolo a Brasil. Nonobstante, le granfilios del francese Paul Landowski, creator del sculptura, cominciava a notificar celles qui ha utilisate le imagine del Christo Redemptor in propagandas. Illes ha processate al joieleria H.Stern per producer un joiel con le figura del statua. Le prime decision judiciari da victoria al Ecclesia Catholic, basate in un donation scripte signate per le proprie Landowski.

Portugal e Irlanda ora es junk

Le agentia noveyorkese de evaluation de risco Moody's Corporation ha rebassate le classification de Portugal al status appellate *junk* ('immunditia') in le jargon del economistas. Iste grado indica que le pais non es plus credibile pro que on investi pecunia perque illo ja non pote pagar su debitas. Totevia, le Fundo Monetari International ha justo approbate le liberation de 26 milliardos de euros justemente a fin que le pais potera liquidar su compromissos, de modo que le Union Europee qualificava como terrorismo economic le actuation ruinosose de Moody's contra un de su membros.

Un septimana postea, tamen, le agentia mitteva anque Irlanda sub le status de immunditia. Contrarimente, le agentias Standard & Poor's e Fitch Ratings considera Irlanda credibile, classificante lo tres positiones supra le nivello *junk*. Como il es commun que un agentia copia le evaluation del alteres, on expecta que Irlanda venira tosto a basso anque secundo iste duo oraculos economic statounitese.

Le grano que invadeva le guardaroba

Le natura inspirava le ingeniero suisse George de Mestral a crear un mecanismo que poteva substituer serraturas fulmine e buttones. In 1941, promenante su can, parve plantas que adhereva a su vestimentos e al pelle del animaletto appellava su attention. Il esseva semines de bardana. Analysante los al microscopio, De Mestral discoperiva le unchetos que faceva le granos adherer. Ille haveva le idea de disveloppar un material con uncas a un latere e drappos pro prender los al altere. Assi surgeva le principio del "serratura a unco e anello", le velcro, termino nate del parolas francese *velours* (villuto) e *crochet* (unco). De Mestral trovava resistentia, ma assi mesmo fundava in 1952 su industria Velcro. Hodie le producto non es solo in le guardaroba. Illo mantene le inviolabilitate de computadores del Pentagono e adjuta al jardineros a cultivar plantas, per exemplo. Le velcro es tanto famose que le distributor del compania Velcro in Brasil admitte que illo es ben plus popular que proprie interpresa, un multinational presente in tote le continentes.

Fonte: le revista mensual brasilian *Superinteressante*, edition de julio 2011.

Le bardana (*Arctium lappa*) es un herba diffuse in terrenos, coperte per minuscule uncas que adhere facilmente al drappos. Su nomine scientific proveni del greco *arktos* ('urso'), in allusion al aspecto pillute. Utilisate ab le Antiquitate como medicamento contra maladias epidermic e piccaturas de insectos e araneas, illo presenta proprietates anesthetic e antiinflamatori. In Japon, on lo mangia in conserva o estufate con carne. In le illustrationes supra, copiate al Wikipedia, le prime quadro monstra un bardana; le secunde, le cenchro, un altere specie de semine que se prende al drappos; e le tertie offere un zoom del uncas sur un pecia de velcro.

Ancora re le presidentes sovietic

Le 1 julio, Donald Gasper, de Hong Kong, inviava le sequente commentario re le articulo *Le triumpho del orthodoxos*, publicate in le edition 20 del Almanac e commentate anque per Erick Fiszuk in le edition 21.

A proposito del thema del presidentes del URSS il es ver que le titulo "Presidente del URSS" esseva introducite de Gorbachev in martio 1990. Totevia, il haveva anteriormente plure capites del stato sovietic que on considera como presidentes.

Le prime Presidente del Committee Executive Central Pan-Russe e dunque le prime capite de Russia sovietic inter 1917 e 1919 esseva Yakov Sverdlov.

Totevia le prime Presidente del Presidio del Soviet Supreme e dunque del Union Sovietic (que non existeva ante 1921) inter 1919 e 1946 esseva Mikhail Kalinin.

Su successores esseva Anastas Mikoyan de 1946 usque a 1965, Nikolai Podgorny de 1965 usque a 1977, Leonid Brezhnev de 1977 usque a 1982, Yuri Andropov de 1983 usque a 1984, Konstantin Chernenko de 1984 usque a 1985 e Mikhail Gorbachev de 1985 a maio 1989, quando on cambiava le titulo a Presidente del Soviet Supreme del URSS. Le 15 de martio 1990 on cambiava le titulo a Presidente del URSS.

Conversations e-postal

Patricio Negrete vive in Santiago de Chile e ha excambiate correspondentia con me, le editor, ab quando ille comenciava a studiar Interlingua le anno passate. Alcun conversaciones nostre mere esser compartite con le altere interlinguistas e apparera a ocasiones in le paginas del Almanac. In iste edition on aborda le disponibilitate de dictionarios, le uso de accentos graphic e le adoption del desinentia *-ete* pro le participio passate del verbos del 2^e conjugation (p.ex. *habete, cadete, sapete*), observate in un texto in Internet.

Patricio scribeva:

Io incontrava *Le Parve Prince* in le sito web http://wikilivres.info/wiki/Le_Parve_Prince. Nonobstante, le lingua pare esser un varietate de Interlingua. Ecce un exemplo transcripte: “Quando io haveva sex annos videte in un libro super le jungla virgine que se appellava ‘Historias Vivetes’, un magnific folio. Representava un serpente boa que se glutiva a un bestia. Iste es le copia del designo.” Io non poterea dicer que il ha errores, ma illos es deviationes del grammatica formal. Illos face Interlingua forsan un esser vivente e animate que se disveloppa como un persona.

Ecce lo que io le respondeva tunc:

Le dictionarios de Interlingua que io ha es ancian e artisanal, elaborate per brasilianos qui utilisava le lingua. Le principal referentia es ancora le IED e le grammatica de Gode, malgrado lor disactualisation. A vices, le sol remedio es recercar le linguas de controlo e cunear un nove parola in Interlingua. Io non sape de ulle dictionario monolingual, vermente, ni ha unquam viste alcun material in un libreria. Como io ha dicte, le grandessa territorial e populational de Brasil ni sempre corresponde a un melior situation cultural.

Como tu vide, Interlingua es usate de un modo un tanto chaotic, nam cata usator pote seliger su formas favorite. Iste variation es san, a mi vider, perque illo evita schismas – on non besonia inventar un nove lingua a causa de parve discordantias. Assi mesmo, il ha casos in que on inventa cosas, como in iste participios in *-ete* que tu mentionava. Il es ver que il ha un reducte numero de participios latin que fini assi (*complete, supplete, concrete, discrete, obsolete, delete*), ma illos se usa plus como adjectivos que como verbos. Excepte per iste casos, le termination regular del participios del 2^e e 3^e conjugationes es sempre *-ite*.

Le uso de accentos graphic anque non es official, ben que illos non causa damno alcun – multo al contrario, illos auxilia immensemente a vices.

Si alcun lector desira manifestar se super iste themas, su commentario debe esser inviate al e-posta del Almanac.

Datos

Le traduction del version in portugese de Twitter tardava solmente tres dies, gratias al collaboration del usuarios del sitio.

In cata gruppo de 100 mille personas, es assassinate annualmente 60 in Honduras, 52 in Venezuela, 25 in Brasil, 14 in Russia, 11 in Mexico, 8 in Chile, 5 in Argentina, 5 in le Statos Unite, 1 in Francia, 1 in China e 1 in Italia. In le duo urbes major brasilian, iste medias es 10 homicidios in São Paulo e 30 in Rio de Janeiro. Solo 8 per cento del assassinatos commisse in Brasil ha su autoria discoperte per le policia.